

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

НАКАЗ

«30» 03 2022

м. Дніпро

№ 23

*Про введення в дію положення
про організацію інклюзивного навчання
в Українському державному університеті
науки і технологій*

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», статуту університету, положення про вчену раду університету та на виконання рішення Вченої ради університету від 28.03.2022 р. (протокол № 5)

НАКАЗУЮ:

1. Ввести в дію положення «Про організацію інклюзивного навчання в Українському державному університеті науки і технологій» (далі – Положення).
2. Начальнику центру веб-менеджменту університету забезпечити оприлюднення Положення шляхом його розміщення на офіційному веб-сайті університету.
3. Контроль за виконанням наказу покласти на першого проректора.

В.о. ректора

Олександр ПШНЬКО

Проект наказу вносить

РЦВООІ Ольга КАРАКАЙ

Узгоджено:

НЗ Анатолій РАДКЕВИЧ

НЮ Наталя КОСТЮК

НА Оксана ВОВЧУК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

УХВАЛЕНО

Вченою радою університету

28.03.2022 р., протокол № 5

Введено в дію наказом ректора

від 30.03.2022 р., № 23

В. Ю. ректора

професора

Олександр ПШІНЬКО

ПОЛОЖЕННЯ

**про організацію інклюзивного навчання в Українському державному
університеті науки і технологій**

Передмова

1. НАДАНО ЧИННОСТІ:

Наказом в.о. ректора від 30.03.2022 р., № 23,
на підставі рішення Вченої ради Університету
від 28.03.2022 р., протокол № 5

2. РОЗРОБНИКИ:

РАДКЕВИЧ Анатолій – перший проректор Українського державного університету
науки і технологій, д.т.н., професор.

КАРАКАЙ Ольга – керівник регіонального центру вищої освіти осіб з інвалідністю.

3. УЗГОДЖЕНО:

Юридичний відділ

Загальний відділ

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping horizontal strokes and a vertical stroke, positioned between the department names and the names of the signatories.

Наталя КОСТЮК

Оксана ВОВЧУК

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання в Українському державному університеті науки і технологій (далі – Положення) регламентує організацію навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, а також формування в Українському державному університеті науки і технологій (далі – Університет) інтегрованого освітнього середовища шляхом впровадження комплексу заходів, що забезпечують повноцінне залучення таких здобувачів у освітній процес для здобуття ними якісної вищої освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.2. Положення розроблено відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 року № 635, Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 р. № 366-р., інших нормативних актів у сфері освіти, Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, Саламанської декларації, Індексу інклюзії та ін.

1.3. Університет надає освітні послуги здобувачам вищої освіти з особливими освітніми потребами на рівній основі з іншими здобувачами вищої освіти, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, а також від інших обставин, із застосуванням особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти з особливими потребами, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами (за наявності), виданого інклюзивно-ресурсним центром.

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

1.4.1. Інклюзія – процес, який полягає в позитивному ставленні до різноманітності здобувачів вищої освіти у навчальному середовищі, сприйнятті індивідуальних особливостей розвитку особистості не як проблеми, а як

можливостей для розвитку, або процес реального залучення здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами до освітнього процесу в Університеті, або особлива система навчання, яка передбачає індивідуальний підхід до студентів усіх нозологій, відповідно до їх освітніх потреб.

1.4.2. Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

1.4.3. Здобувач вищої освіти з особливими освітніми потребами (далі – Здобувач) – особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в закладах вищої освіти і потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на вищу освіту.

1.4.4. Інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів реалізації освітнього процесу для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.4.5. Інклюзивна група – група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами.

1.4.6. Супровід – система заходів, яка охоплює процеси підготовки Здобувачів до вступу на навчання в Університеті, допомогу в дотриманні процедури вступу, подальшого навчання в Університеті, а також передбачає підтримку зв'язків із випускниками та моніторинг їхнього працевлаштування, і має на меті забезпечення рівного доступу до навчання для всіх здобувачів вищої освіти (усунення або мінімізація проблем у навчанні для Здобувачів).

1.4.7. Адаптивні технічні засоби навчання – це програмно-апаратне забезпечення, що містить увесь арсенал сурдо-, тифлотехнічного та іншого спеціалізованого обладнання залежно від нозології хвороб студентів.

1.5. Це Положення та зміни до нього затверджуються вченою радою Університету відповідно до статуту Університету.

2. ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ УНІВЕРСИТЕТУ

2.1. Формування умов для здобуття Здобувачами якісної освіти в Університеті реалізується через:

2.1.1. Розвиток матеріально-технічної бази Університету з урахуванням потреб Здобувачів.

2.1.2. Забезпечення Здобувачів належним супроводом на всіх етапах взаємодії з Університетом.

2.1.3. Організацію освітнього процесу з використанням сучасних інформаційних технологій.

2.1.4. Формування в учасників освітнього процесу Університету недискримінаційного ставлення до Здобувачів.

2.2. Матеріально-технічна база Університету:

2.2.1. Для комфортного навчання в Університеті Здобувачі мають право використовувати індивідуальні технічні засоби, зокрема, слухові апарати, ноутбуки тощо.

2.2.2. Для забезпечення освітнього процесу Здобувачів може використовуватись система дистанційного навчання, яка діє в Університеті, що містить комплект навчальних матеріалів за освітніми компонентами освітніх програм.

2.2.3. Навчальні аудиторії Університету обладнуються, за потреби, спеціальними технічними засобами (індукційними петлями, радіомікрофонами тощо).

Для Здобувачів із проблемами пересування (з порушеннями опорно-рухового апарату, зору, ДЦП та ін.), освітній процес організовується у навчальних приміщеннях з безбар'єрним доступом. Архітектурна безбар'єрність зовнішнього і внутрішнього простору Університету забезпечується з урахуванням фінансових можливостей Університету та технічних можливостей його архітектурної адаптації і передбачає, з-поміж іншого спорудження пандусів, усунення порогів, встановлення спеціальних поручнів уздовж сходинок, забезпечення належної ширини дверей, проходів між партами, створення належних санітарних умов та обладнання санітарних вузлів, тощо.

2.2.4. У разі неможливості повного пристосування наявних будівель, споруд та приміщень Університету для потреб Здобувачів, здійснюється їх раціональне пристосування.

2.3. Організація супроводу здобувачів:

2.3.1. Супровід Здобувачів в Університеті реалізується через низку освітніх послуг, якими вони можуть користуватися з допомогою інших осіб. При цьому враховуються психофізичні особливості Здобувачів різних нозологій, їх потреби у компенсації сенсорних вад, що заважають сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні фактори, що ускладнюють інтеграцію Здобувачів в університетське середовище, потреби у фізичній реабілітації та ін. Забезпечення супроводу Здобувачів дозволяє їм діяти на рівних з іншими здобувачами вищої освіти, але без надання переваг.

2.3.2. Супровід Здобувачів здійснюється за такими напрямками: технічний, педагогічний, психологічний, медико-реабілітаційний, фізкультурно-спортивний, соціальний та професійна адаптація. Усі перелічені складові системи супроводу можуть вступати у дію поступово і можуть діяти одночасно, доповнюючи одна одну.

2.3.3. Супровід розпочинається з моменту звернення Здобувачів до Університету.

2.3.4. Технічний супровід полягає у забезпеченні Здобувачів адаптивними технічними засобами та спеціальними технологіями навчання. Технічний супровід має компенсувати функціональні обмеження Здобувачів і забезпечувати їм доступ до якісної вищої освіти. Технічний супровід здійснюється кафедрами, на освітніх програмах яких навчаються Здобувачі, із залученням інших структурних підрозділів Університету і відповідних фахівців у разі потреби та за консультативної підтримки регіонального центру вищої освіти осіб з інвалідністю (далі – РЦВООІ), волонтерами з учасників освітнього процесу Університету.

2.3.5. Педагогічний супровід полягає в оптимізації викладання навчального матеріалу для Здобувачів у максимально сприйнятливій для них формі, впровадження сучасних педагогічних технологій навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами. На всіх етапах педагогічного супроводу передбачається

індивідуальний супровід Здобувачів з метою допомоги у розв'язанні індивідуальних проблем опанування освітніх компонентів.

Такий вид супроводу здійснюють кафедри, які забезпечують викладання відповідних освітніх компонентів, із залученням інших структурних підрозділів Університету і відповідних фахівців у разі потреби. Для Здобувачів із сенсорними вадами навчальні матеріали переводяться в альтернативний формат, зручний для сприйняття. Це означає застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для Здобувачів методів і способів спілкування, із залученням відповідних фахівців у т.ч. наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників, а також максимально можливе забезпечення доступності інформації в різних форматах (українська жестова мова, шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат, аудіоформат та ін.).

2.3.6. Психологічний супровід полягає у з'ясуванні психологічних особливостей Здобувачів, зміцненні та збереженні їхнього психологічного здоров'я, надання їм необхідної допомоги з адаптації до інклюзивного освітнього середовища, сприянні особистісному розвитку та передбачає:

- надання психологічної допомоги Здобувачам під час їх адаптації до умов провадження освітнього процесу в Університеті;

- підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, включаючи здобувачів вищої освіти, наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників, представників адміністрації та допоміжного персоналу;

- соціально-психологічну діагностику, моніторинг особистісного розвитку і соціальної ситуації розвитку Здобувачів, прогнозування змін освітньої ситуації та визначення її основних тенденцій;

- проектування і соціально-психологічну корекцію розвитку Здобувачів.

Психологічний супровід в межах своїх компетенцій здійснюється РЦВООІ.

2.3.7. Соціальний супровід полягає у заходах, спрямованих на забезпечення соціалізації Здобувачів, зокрема їх соціально-побутової, соціально-культурної та соціально-трудової адаптації. Основною функцією такого супроводу є подолання соціальної ізоляції Здобувачів, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення їх до всіх сфер суспільного життя. Соціальний супровід

здійснюється РЦВООІ, органами студентського самоврядування та залученими фахівцями, і передбачає:

- інформаційно-просвітницьку діяльність, спрямовану на формування толерантного ставлення до Здобувачів у освітньому просторі Університету;

- консультативно-методичну допомогу всім учасникам освітнього процесу.

2.3.8. Медико-реабілітаційний супровід полягає у комплексі заходів, спрямованих на підтримку, збереження та відновлення фізичного здоров'я Здобувачів. Його складовими є невідкладна медична допомога, консультативно-профілактична та реабілітаційно-відновлювальна підтримка. Медико-реабілітаційний супровід здійснюється фахівцями соціальних медико-психологічних служб та в рамках взаємодії Університету з медичними закладами.

З метою створення належних умов для забезпечення психолого- та медико-реабілітаційного супроводу в Університеті можуть бути виділені приміщення для надання консультацій психологом, відпочинку, особистої гігієни, медичного обслуговування; зали для занять з лікувальної фізкультури.

Фізкультурно-спортивний супровід полягає у заохоченні Здобувачів до активних занять фізичною культурою та окремими видами спорту, участі у змаганнях різного рівня та параолімпійському русі, має на меті зміцнення мотивації до здорового способу життя та передбачає поліпшення психофізичного стану Здобувачів і підвищення їх інтелектуальної працездатності. Супровід здійснюється фахівцями, основний напрям роботи яких є фізичне виховання і спорт, при взаємодії з тренерами регіональних центрів «Інваспорт» та дитячо-юнацькими спортивними школами.

2.3.9. Професійна адаптація – це напрям супроводу Здобувачів, який полягає у забезпеченні Здобувачів додатковими можливостями в межах фахової підготовки через їхнє залучення до роботи у науковому товаристві студентів, курсантів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в Університеті, гуртках наукового, інженерного, соціо-гуманітарного спрямування, надання консультацій у сприянні працевлаштуванню та професійному розвитку, надання допомоги у працевлаштуванні.

3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД

3.1. Організацію і контроль реалізації супроводу (п. 2.3.2) в Університеті здійснює РЦВООІ, до складу якого входять фахівці за відповідними напрямками супроводу та можуть залучатися представники адміністрації Університету, наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники.

3.2. РЦВООІ виконує такі завдання:

– співпрацює із структурними підрозділами Університету щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення навчально-реабілітаційного супроводу Здобувачів;

– проводить моніторинг виконання Здобувачами індивідуального навчального плану, обґрунтовано рекомендує зміни до нього з урахуванням потреб Здобувачів;

– організовує підготовку (підвищення кваліфікації) працівників Університету, соціальних працівників та волонтерів для роботи зі Здобувачами шляхом проведення лекцій, семінарів, тренінгів тощо;

– проводить інформаційно-просвітницьку діяльність з формування недискримінаційного та толерантного ставлення до Здобувачів;

– співпрацює із медичними установами, закладами соціального захисту населення, громадськими об'єднаннями з метою провадження діяльності, спрямованої на здійснення супроводу Здобувачів;

– координує роботу заступників деканів з навчально-виховної роботи та кураторів академічних (у т.ч. інклюзивних) груп з питань, пов'язаних із організацією та провадженням інклюзивного навчання;

– забезпечує надання психологічної підтримки Здобувачів.

3.3. Керівник РЦВООІ безпосередньо підзвітний у своїй діяльності ректору Університету та виконує такі функції:

– веде статистичний облік Здобувачів;

– організовує та забезпечує роботу РЦВООІ;

– розробляє стратегію взаємодії РЦВООІ зі Здобувачами та структурними підрозділами Університету і координує таку взаємодію;

– організовує співпрацю РЦВООІ з волонтерами у контексті супроводу Здобувачів;

– забезпечує інформаційний супровід щодо організації занять та позааудиторної взаємодії зі Здобувачами;

– забезпечує надання співробітниками РЦВООІ консультативної підтримки представникам структурних підрозділів Університету та волонтерам, що працюють зі Здобувачами;

– організовує заходи, спрямовані на формування у представників учасників освітнього процесу Університету недискримінаційного і толерантного ставлення до Здобувачів;

– організовує взаємодію Університету з медичними закладами та закладами соціального захисту населення, громадськими об'єднаннями.

3.4. Відповідальні за психолого-педагогічний супровід Здобувачів факультету, навчально-наукового центру, навчально-наукового інституту (у разі наявності таких Здобувачів у контингенті відповідних структурних підрозділів Університету), призначаються розпорядженням керівника відповідного структурного підрозділу Університету з числа працівників відповідного структурного підрозділу Університету. Відповідальні за психолого-педагогічний супровід Здобувачів факультету, навчально-наукового центру, навчально-наукового інституту можуть бути залучені до роботи в РЦВООІ, у тому числі в якості її членів.

3.5. Індивідуальний навчальний план Здобувачів розробляється згідно чинних вимог за консультування з РЦВООІ в Університеті. При цьому, обов'язковим є урахування рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку Здобувача (за наявності).

3.6. Супровід Здобувача в Університеті можуть здійснювати батьки (інші законні представники) або особи, уповноважені ними, соціальні працівники (робітники), волонтери.

4. ІНКЛЮЗИВНІ ГРУПИ

4.1. Здобувачі навчаються в Університеті переважно в інклюзивних групах.

4.2. Здобувачі, які мають порушення слуху, навчаються на першому курсі в окремій групі. З другого по четвертий курс вони навчаються в інклюзивній групі, практичні та лабораторні заняття проводяться в окремій групі. Навчання такої категорії студентів відбувається в супроводі перекладача-дактилолога.

4.3. При зарахуванні на навчання за скороченим терміном (на 3 курс) Здобувачі мають скласти академічну різницю. Для цього розробляється індивідуальний графік консультацій, за необхідністю складається додатковий розклад занять для проведення лекцій в окремій групі.

4.4. Утворення інклюзивної групи в Університеті та припинення її існування здійснюється у встановленому порядку згідно нормативних вимог до граничної чисельності здобувачів вищої освіти в одній групі, а також виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких Здобувачів, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

5. ФІНАНСУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

5.1. Університет надає освітні послуги Здобувачам за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел фінансування.